

Bildande av naturreservatet Vitabäckshällorna i Sjöbo kommun

Länsstyrelsens beslut

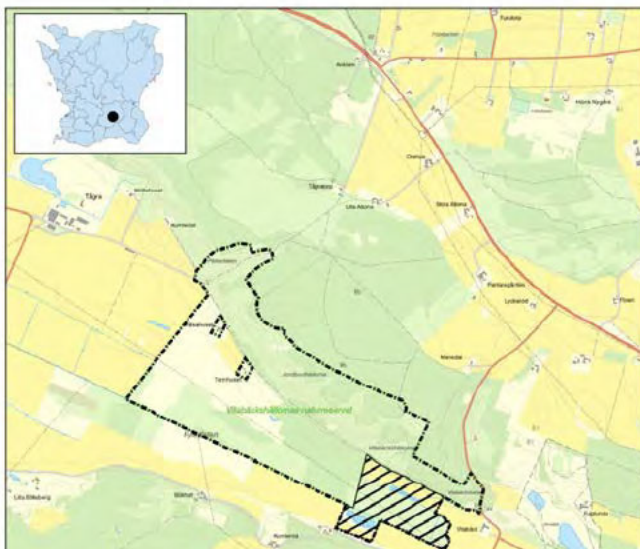
Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsas på bilaga 1 som naturreservat.

Naturreservatets gränser och restriktionsområden ska märkas ut i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

När detta beslut vunnit laga kraft upphävs med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken:

- Länsstyrelsens beslut den 1998-12-14 om bildande av naturreservatet Vitabäckshällorna i Sjöbo kommun, dnr 231-11098-98, 1265-213,
- Länsstyrelsens beslut den 2010-08-13 om ändrade föreskrifter för naturreservatet Vitabäckshällorna, dnr 511-47368-09, 1265-213,
- Länsstyrelsens beslut den 2014-05-12 om interimistiskt beträdnadsförbud, dnr 511-12418-14, 1265-14

Naturreservatet Vitabäckshällorna i Sjöbo kommun. Svartstreckat område utgör utvidgningen. © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Vitabäckshällorna
Kommun	Sjöbo
Natura 2000 ID	Tannhuset SE 0430128, Jordbohällorna SE 0430129 samt Vitabäckskällan SE 0430127
DOS-ID	1106687
Gränser	Området begränsas av mitten av svart punktstreckad linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	Se bilaga 4
Markägarkategori	Enskild
Läge	ca 5 km SÖ om Sjöbo i Fyledalen
Kartblad	Topografiska kartor: Tomelilla 2D SV Ekonomiska kartor: Sjöbo 2D 22
Koordinat centralpunkt	x: 422353 y: 6161506 (SWEREF99TM)
Naturgeografisk region	Skånes sediment. och horstområde – region 8
Vattenförekomst (HID):	Eriksdal SE 616122-137600
Inskrivna nyttjanderätter	se bilaga 4
Gemensamhetsanläggningar	se bilaga 4
Areal	156 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara, utveckla och återskapa ädellöv-, sump- och fuktlövskog till ett naturskogsliknande tillstånd med varierande åldersammansättning och med kontinuerligt stort innehåll av död ved,
- långsiktigt bevara och utveckla betes- och slåttermark med hävdgynnade växt- och djurarter,
- långsiktigt bevara och utveckla biotoper som utgör en livsmiljö för fridlysta och nationellt rödlistade växt- och djurarter samt arter och biotoper som omfattas av nationellt åtgärdsprogram. Särskild hänsyn tas till rikkärr, fladdermöss, nyckelpigespindel och sandödlor,

- bevara och utveckla en gynnsam bevarandestatus för förekommande arter och livsmiljöer enligt EU's art- och habitatdirektiv såsom t ex rikkärr och sandödla,
- att under enklare former tillgängliggöra området för rekreation och friluftsliv i sådan omfattning att risk för skador på områdets naturvärden inte uppstår.

Naturreseptatet innehåller också geomorfologiska särdrag och kulturhistoriska lämningar, vilka genom förvaltningen av naturreseptatet ska synliggöras och utgör viktiga element för att förstå landskapets utseende och funktion.

Syftet ska nås genom att:

- lövskogen lämnas fritt från ekonomiskt skogsbruk för att på sikt skapa en naturlig intern dynamik,
- framröjning av träd genom ringbarkning och tillskapande av högstubbar i ung skog i syfte att skapa mer död ved och mer variation i åldersstrukturen,
- avverkning av lärk i unga ädellövsbestånd,
- granskogen avverkas och omförs till ädellövskog,
- ängs- och betesmarkerna hävdas med naturvårdsinriktad hävd,
- nödvändiga åtgärder vidtas för att bevara och stärka livsmiljöer för fridlysta eller rödlistade arter samt särskilt skyddsvärda arter som är knutna till livsmiljöer som ingår i art- och habitatdirektivet. Exempel på åtgärder är att införa bete på jordbruksmark som ligger i träda, röjning av skuggande vegetation, avlägsna ansamlad förna på gräsmarker genom naturvårdsbränning, skapande av sandblottor för att gynna sandödla och andra sandmarkslevande arter,
- ev. stubbrytning på granhyggen som inte ska omföras till skog,
- anordningar för besökare, såsom parkeringsplats, informationsskylt samt stängselgenomgångar anläggs och underhålls.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. plöja, spränga, gräva, schakta, tippa, anlägga diken, bedriva täkt, utföra markbearbetning, utfylla med rensmassor eller annat material eller på annat sätt förstöra eller skada fast naturföremål, ytbildning eller småvatten,
2. uppföra byggnad eller annan anläggning, såsom t ex mast eller vindkraftverk,
3. avverka träd eller buskar och bortföra ved,
4. så eller plantera träd och buskar eller andra växter,
5. anordna upplag,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra växnäringsämnen, kalk eller jordförbättringsmedel,
7. avmaska betesdjur på betesmarker eller släppa avmaskade betesdjur på bete tidigare än 14 dagar efter avmaskning samt att använda långtidsverkande preparat,
8. stödutfodra betesdjuren på betesmark annat än i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning på platser som överenskommits med förvaltaren,
9. omföra betesmark till åker eller skog,
10. utfodra vilt,
11. dra fram mark- eller luftledning,ar,

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av och upplysning om naturreservatet,
2. skötsel av betesmark och ängsmark innefattande betesdrift, slåtter, fagning, bränning eller andra nödvändiga åtgärder i art- och

- biotopbevarande syfte samt uppsättande och underhåll av stängsel enligt bifogad karta, bilaga 3,
3. röjning, ringbarkning och avverkning av träd och buskar på betes-, slåtter- och skogsmark enligt bifogad karta, bilaga 3,
 4. röjning och avverkning av träd och buskar, skapande av sandblottor samt naturvårdsbränning på gräsmarker med extensiv skötsel enligt bifogad karta, bilaga 3,
 5. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet, såsom parkering, stättor och spänger,
 6. undersökningar och miljöövervakning av kryptogam-, svamp-, djur- och växtlivet, mark- och vattenförhållanden samt uppföljning av områdets skötsel.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i samt ordningen i övrigt inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. under perioden 1 februari – 15 augusti beträda eller vistas i område med beträdnadsförbud enligt bilaga 2¹,
2. gräva, borra, måla eller på annat sätt skada block, stenmurar, terrängformer eller ytbildning,
3. bortföra ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar,
4. avsiktligt störa det vilda djurlivet,
5. göra upp eld,
6. plocka annat än enstaka växter eller enstaka beläggsexemplar av vedlevande svampar, eller att gräva upp växter,
7. tälta eller ställa upp husvagn, husbil eller motsvarande,
8. medföra hund eller annat husdjur som ej hålls i koppel,
9. rida,
10. framföra cykel annat än på väg som markerats på bilaga 2,
11. framföra motorfordon,
12. sätta upp tavla, skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning,

¹ Beträdnadsförbudet gäller ej på markvägen mellan Tågra och Vitabäck.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens skriftliga tillstånd:

13. fånga insekter, spindlar, snäckor eller andra ryggradslösa djur annat än genom håvning, handplockning eller annan selektiv metod² som följs av återutsättning av plockat exemplar inom naturreservatet. Kravet på återutsättning gäller inte enstaka beläggsexemplar av varje art under förutsättning att fynden registreras i Artportalen och att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna. Alla spindeldjur ska dock åter sättas och inga beläggsexemplar får tas.

Undantag från föreskrifter

Föreskrifterna under A och C utgör ej hinder för;

- åtgärder i samband med förvaltarens skötsel, tillsyn, utmärkning av området samt anordnande av information som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- underhållsrensning av lagliga diken, rensning av dammar, drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar och anläggningar tillhörande kommunen eller el- och teledistributör. Inför utförandet av arbete ska samråd ske med Länsstyrelsen. Vid akuta underhållsåtgärder kan samråd ske sedan arbetet inletts,
- driftsåtgärder av vid tidpunkten för detta beslut befintliga enskilda brukningsvägar för motorfordon och vägkanter. Exempel på driftsåtgärder som ovan åsyftas är: lagning av mindre beläggningsskador och potthål, röjning och slåtter av väglänter eller rensning av vägtrummor. Vid utförande av större åtgärder som inte är driftsåtgärder ska samråd ske med länsstyrelsen inför arbetet. Vid akuta åtgärder kan samråd ske sedan arbetet inletts,
- Markägaren eller djurhållaren att placera utrustning i betesmarken som är nödvändig för normal betesdrift såsom saltsten, kalvgömma, vattenkar, uppsamlingsfålla och batteri för stängsel med tillhörande skyddsskåp.

Från reservatsföreskrifterna gäller följande undantag;

A1: vad gäller grävning och markbearbetning i samband med uppsättning av stängsel för betesdjur.

² Med selektiv metod menas handplockning, håvning, sållning eller annan teknik där de djur som inte ska studeras närmare direkt återutsätts och ingreppen i deras livsmiljö blir försumbara eller kan återställas omedelbart. Fällor är inte att betrakta som selektiva, oavsett utformning.

A1 och A2: gäller ej heller vid uppförande av vindskydd för betesdjur på fastigheten Vitabäck 1:1 efter skriftligt samråd med förvaltaren.

A2: undantag gäller för uppförande av stängsel för att hålla betesdjur samt för jakttorn som ej är fasta anläggningar.

A3: undantag gäller för områden markerade på bilaga 3 (gran, lärk och björk) samt beträffande avverkning av träd eller buskar på betesmark efter förvaltarens skriftliga godkännande.

A4: gäller ej för område som markerats som faunabiotop på bilaga 3.

A5: för tillfälliga upplag i samband med skötseln av naturreservatet samt anläggning av faunadepåer. Lövvirkesupplag får inte finnas under perioden 15/5 till 31/7. Om upplag finns kvar under denna period ska virket ligga kvar i minst fem år innan det tas bort.

A7: gäller ej vid behandling av parasitangrepp som konstaterats under pågående betessäsong om korttidsverkande preparat används.

C1: gäller inte i samband med av länsstyrelsen godkänd inventering efter skriftligt samråd med förvaltaren.

C3, C8, C10 och C11: gäller inte för innehavare av jakträtten inom naturreservatet i samband med jakt och fångst av vilt i enlighet med jaktlagstiftningens bestämmelser samt vid eftersök av skadat vilt och uttransport av fäلت vilt.

C8: gäller inte vid kreatursvallning.

C11: gäller ej för fordonstrafik till och från fastigheterna Sövdeborg 3:1 (Pälsahuset), Tannhuset 2:1 och Sövde-Månstorp 1:3 samt för fordonstrafik i samband med skötseln av naturreservatet.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- 7 kap. 28 a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.

- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen.
- 7 kap. miljöbalken med bestämmelser om områden som omfattas av biotopskydd (11 §) eller strandskydd (16 §).
- 11 kap. 15 § med krav på att anmäla rensning av vattenanläggning om fisket kan skadas (gäller även musslor).
- 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950) med bestämmelser om skydd för fasta fornlämningar.
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.
- 15 kap. 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning.
- lokala, kommunala ordningsföreskrifter.

Beskrivning av området

Geologi och hydrologi

Området är en del av Fyledalen som är en ca 17 km lång dal väster om Tomelilla som utformades under istidens slutskede för ca 13 000 år sedan. Naturreseptatet utgörs av en brant sydvänd sluttning med bokskog på Fyledalens nordsida samt av den plana dalbotten som utgörs av både skog och öppen mark. Den torra, sandiga och branta sluttningen övergår till en svagt sluttande zon med ett flertal källor som sedan övergår i översilningskärr och småbäckar. Området präglas av kontrasten mellan den flacka dalbotten och de branta sluttningarna som övergår i en plåtå 80 meter högre upp.

Berggrunden i området utgörs främst av lerskiffer från ordovicium och silur som överlagras av mäktiga isälvsavlagringar, främst bestående av sand och grovmo. Lokalt förekommer även lera och lerskifferfragment. Detta sedimentfält har troligen byggts upp i kontakt med en större ismassa och branterna har sedan formats av sluttningsprocesser och ett sentida vattendrag som föregått nuvarande Fyleån. Många smala raviner och dalgångar har eroderat ut vinkelrätt mot sluttningen, troligen av utströmmande grundvatten. Det finns en påverkan av kalkrikt vatten som skapat förutsättningar för rikkärr och kalkfuktäng. Rikkärret längst i öster har bildats kring en källa med kalkhaltigt vatten, Vitabäckskällan, och är ett backkärr med källbäckar och viss kalktuffbildning. Rikärssområdet i

dalbotten vid Tannhuset har bildats på områden där det översta jordlagret schaktats bort.

Markerna i dalbotten är till stora delar fuktiga eller blöta och grundvattnet ligger nära markytan. Såväl yt- som grundvattnets generella rörelseriktning inom utredningsområdet går från högplatån (Sjöbo Ora) i norr mot Fyleån i söder. Fyleåan, som tillhör Nybroåns avvattningsområde, har sin början strax väster om naturreservatet och utgörs av ett rakt dikat vattendrag med mindre tillrinnande bäckar inom reservatsområdet.

Markanvändning och kulturhistoriska bevarandevärden

Stora delar av Fyledalens sluttningar har i äldre tid utgjorts av utmark. Enligt Linne's Skånska resa från 1749 beskrivs området som en omfattande "bökeskog"³. Platån från Pälsadalen och österut var bokskogsdominerad med ett stort antal överhållna gamla bokar fram till höststormen 1967 då en stor del av bokskogen föll. Dessa områden planterades därefter med gran som nu avverkats.

Enligt Skånska Rekognosceringskaran från 1812-20 utgjordes dalbotten till övervägande del av "skogväxt-Kärr", troligtvis alkärr som brukades som skottskog eller stubbskottäng. De något högre liggande och torrare markerna i dalbotten brukades som åker. Åkermarken söder om Tannhuset och Pälsahus har senare omförts till betesmark och de lägre belägna och blötare markerna mot ån i söder har vuxit igen och utgörs numera av triviallövskog med inslag av alkärr. I kärrområden med torvbildning bröts torv under början av 1900-talet.

De äldre gränserna mellan odlad mark och betesmark finns delvis bevarade som stenmurar och jordvallar. I Riksantikvariets fornsök finns ett flertal kultur-lämningar i området, bl a rester av hägnadssystem bestående av vallar samt torplämningar. Själva Vitabäckskällan i östra delen av området finns även registrerad som fornlämning. Enligt historien är detta en plats där bönderna samlades i ett uppror mot ärkebiskopen Absalon år 1180, det sk. "bondeupproret", som var en protest mot Absalons skattepålagor. Namnet "Fyle" kommer från en äldre betäckning för mosse och fuktig äng.

³ Utmarksskog med bok som ofta var topphuggen för att bl a gynna ollonproduktionen. Utmarken användes till bete men även för att täcka behovet av byggnadsvirke, pottaska, tjära och ris till hägnader. Man släppte även svinen på ollonbete i *Bökeskoghen*.

Utifrån äldre kartmaterial finns det skäl att anta att den skogliga kontinuiteten eller åtminstone trädkontinuiteten i Fyledalens sluttningszoner är lång. I branterna växer på flera ställen gammal bokskog med inslag av gammal tall som bara i ringa grad påverkats av modernt skogsbruk. Det finns även produktionspräglade yngre skogsbestånd med bok, lärk, björk och tall. I samband med att naturreservatet bildades 1998 upphörde det produktionsinriktade skogsbruket på stora delar av området. Granbestånden fick dock stå kvar tills de var avverkningsmogna för att därefter omföras till ädellövskog. Granbestånden uppe på platån avverkades under vintern 2011/2012. Granbestånden i dalbotten föll dels i en storm 1999 samt avverkades 2009. Hyggerna ska omföras till ädellövskog respektive triviallövskog samt till öppen gräsmark med extensiv skötsel. Den västra delen av dalbotten brukas idag som betesmark och betas av nötkreatur. Den sydöstra delen, som är en utökning av naturreservatet, utgörs delvis av öppen mark som har legat i träda sedan en tid tillbaka och som med fördel kan omföras till betes- eller slåttermark. Det lilla rikkärrsområdet i östra delen har hävdats med slåtter sedan 1993 då Naturskydds-föreningen i Färs påbörjade en restaurering av kärret.

Biologiska bevarandevärden

Naturreservatet omfattas av tre Natura 2000-områden, Jordbohällorna, Vitabäckskällan och Tannhuset. Det förekommer ett flertal arter som omfattas av nationella åtgärdsprogram för hotade arter och av arter som är upptagna på art- och habitatdirektivets bilaga 2, se tabell 1, samt ett flertal rödlistade arter. Den gamla bokskogen på slutningarna är värdefull för flera organismgrupper. Det finns rik tillgång på död ved och hålträd och ett betydande inslag med äldre tall.

Det har inte utförts några detaljerade inventeringar i skogen med avseende på mossor, lavar, svampar och insekter men det bedöms finnas förutsättningar för en hög artrikedom. Bokskogen ingår i Natura 2000 området Jordbohällorna och är klassad som näringsfattig bokskog (9110) och näringsrik bokskog (9130). Det finns uppgifter på förekomst av bokoxe, ekoxe, taggbock (NT) som är knutna till gammal skog. Den gamla bokskogen på slutningarna och de öppna markerna i dalbotten utgör viktiga boplatser och födosöksområden för flera fladdermusarter. Totalt finns det 19 arter i Sverige och 15 av dessa förekommer inom området. Bl a förekommer den rödlistade arten barbatell (EN) som även är upptagen på art- och habitatdirektivets bilaga 2.

Området har en god stam av nominatrasen av kronhjort och ett rikt fågelliv. I området häckar störningskänsliga och rödlistade fågelarter, som också finns förtecknade i bilagorna till Fågeldirektivet (79/409/EEG). Fyledalen är känt för

sin rika förekomst av rovfåglar, totalt har minst 24 rovfågelsarter observerats, varav 9 av dem har häckat i dalen.

De sandiga markerna i området utgör viktiga livsmiljöer för bl a sandödlor (VU), nyckelpigespindel (EN) och sandmarkslevande insekter. Den kanske mest anmärkningsvärda artförekomsten är nyckelpigespindel eftersom det är den enda förekomsten i Sverige. Det första fyndet gjordes i området 1994⁴.

På flera ställen tränger kalkrikt vatten fram och i de hävdade miljöerna utgörs dessa områden av rikkärr och kalkfuktäng. Rikkärret längst i öster är ett artrikt extremrikkärr av typen backkärr med källbäckar och viss kalktuffbildning som sköts med årlig slåtter. I betesmarken i västra delen finns partier med extremrikkärr i norra kanten. Rikkärren hyser flera hävdgynnade arter såsom slankstarr, näbbstarr, majviva, tätört, trubbtåg, kärrsälting, majnycklar (NT), kärrknipprot och axag. I backkärret förekommer även kalkkärrsgrynssnäcka (NT) och smalgrynssnäcka som båda är listade enligt EU:s art- och habitatdirektiv bilaga 2. De fuktiga betesmarkerna i västra delen har varit svagt hävdade sedan en tid tillbaka och utgörs idag till stor del av högväxt vegetation med arter såsom kåltistel, hampflockel, vass, kärrtistel, kärrsilja, tuvtåtel och älgört. Det finns även partier med riklig förekomst av kraftiga tuvor av vippstarr och partier med rikkärrsarterna trubbtåg och kärrjohannesört (NT).

Tabell 1. Visar på vilka arter och biotoper som omfattas eller har omfattats av nationella åtgärdsprogram (ÅGP) samt Natura 2000 arter (bilaga 2 arter). För dessa arter anges även hotkategori enligt ArtDatabankens rödlista från 2010⁵ inom parantes.

Svenska namn	Vetenskapliga namn	ÅGP	Bilaga 2 arter
Sandödlor	<i>Lacerta agilis</i>	På gång	Ja (VU)
Större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i>		Ja (LC)
Barbastell	<i>Barbastella barbastellus</i>	På gång	Ja (EN)
Kalkkärrsgrynssnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>		Ja (NT)

⁴Gerell Lundberg, K. 1994.

⁵ Hotkategorier enligt fastställd svensk rödlista av ArtDatabanken från 2010. Hotkategorierna är: NT=missgynnad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, RE=försvunnen och DD=kunskapsbrist, LC= Rödlistade 2005, numera livskraftiga populationer; S= Signalart; ÅGP= ingår i en åtgärdsprogram för hotade arter.

Smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>		Ja
Ekoxe	<i>Lucanus cervus</i>		Ja (LC)
Nyckelpigespindel	<i>Eresus sandaliatus</i>	2010-2014	(EN)
Rikkärr		2006-2010	

Friluftsliv och tillgänglighet

Fyledalen i sin helhet är ett uppmärksammat område för den naturintresserade allmänheten. Naturreservatet är mycket naturskönt med en varierad natur och spännande topografi. De branta bokskogsbeklädda sluttningarna och den till stora delar öppna plana dalbotten ger området ett högt upplevelsevärde. Det finns inga markerade stigar men man kan lätt ta sig fram i området via den markväg som går genom området.

I området häckar störningskänsliga fågelarter varför allmänheten inte får beträda eller vistas i område som markerats med beträdnadsförbud på bilaga 2 under perioden 1 februari – 15 augusti. Det är dock tillåtet att vistas på markvägen som går genom förbudsområdet i öst-västlig riktning.

Området nås med bil från väg 11 (mellan Sjöbo och Tomelilla) och söderut mot Eriksdal. Vid själva Vitabäckskällan finns en mindre parkeringsplats med bänk och bord samt informationsskylt i direkt anslutning till vägen.

Skälen för beslutet

Naturreservatet Vitabäckshällorna bildades 1998. Naturreservatet har sedan det bildades blivit upptaget i det Europeiska nätverket för skydd av värdefull natur samt fågeldirektivet – Natura 2000. Naturreservatet är en del av Fyledalen och utgörs dels av bokskog på en brant sydvända sluttning och dels av den plana dalbotten med både öppen mark, som delvis är betad, samt sump- och fuktlövskogar. Det finns även betydande inslag med kalhyggen efter nyligen utförda avverkningar av gransbestånd.

Området hyser den mycket ovanliga arten Nyckelpigespindel som har sin enda svenska förekomst här. Kunskapen om nyckelpigespindels ekologi och förekomst har sedan reservatets inrättande blivit mycket bättre tack vare det åtgärdsprogram som upprättades för arten och inventeringar har visat på att dess huvudsakliga förekomst ligger utanför naturreservatet. Naturreservatet har därför utökats så att

dessas områden också skyddas som naturreservat. I området häckar även störningskänslig fågelart (sekretessbelagd uppgift).

Syftet med naturreservatet kvarstår men har omformulerats något och kompletterats med att; biotoper som utgör en livsmiljö för fridlysta och nationellt rödlistade växt- och djurarter samt arter och biotoper som omfattas av nationellt åtgärdsprogram ska långsiktigt bevaras och utvecklas samt att förekommande arter och livsmiljöer enligt EU's art- och habitatdirektiv ska bevaras och utvecklas så att gynnsam bevarandestatus råder. Syftet om att området ska vara tillgängligt för allmänheten har förutom att det omformulerats även tillägget att det ska ske i sådan omfattning att risk för skador på områdets naturvärden inte uppstår. Detta med tanke på de störningskänsliga arter som finns i området.

Vissa av föreskrifterna har omformulerats och i något fall har de slagits samman. Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 § miljöbalken har kompletterats med tanke på förekomst av nyckelpigespindel samt för att ytterligare värna den biologiska mångfalden i betesmarkerna genom att införa förbud mot avmaskningsmedel och stödutfodring av betesdjur. Föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken har kompletterats med preciseringar på vilka åtgärder som behöver utföras, t ex naturvårdsbränning, ringbarkning och fagning. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken har stärkts för att skydda störningskänslig fågelart genom att införa beträdnadsförbud under perioden 1 februari – 15 augusti samt ridförbud.

Enligt 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken får länsstyrelsen helt upphäva beslut som den har meddelat enligt 7 kap. 4 – 6 §§ miljöbalken, om det finns synnerliga skäl. Enligt 7 kap 7 § fjärde stycket miljöbalken får beslut om upphävande meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att långsiktigt bevara biologisk mångfald och att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter gör Länsstyrelsen bedömningen att det föreligger synnerliga skäl för att upphäva tidigare beslut dnr 231-11098-98, 1265-213 om inrättande av naturreservatet Vitabäckshällorna, beslut dnr 511-47368-09, 1265-213 om ändrade föreskrifter samt beslut, dnr 511-12418-14, 1265-14 om interimistiskt beträdnadsförbud.

I de upphävda beslutens ställen fattar Länsstyrelsen ett nytt beslut om bildande av naturreservatet Vitabäckshällorna. Vidare gör Länsstyrelsen bedömningen att ett

nytt beslut inte försvårar allmänhetens nyttjande av området i någon större omfattning.

Övriga skäl

Vitabäckshällorna omfattas av följande utpekande:

- Området är utpekade av regeringen i nätverket Natura 2000 enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.
- Nationella åtgärdsprogram för hotade arter.
- Länsstyrelsen regionala åtgärdsprogram för rikkärr.
- Våtmarksinventeringen (VMI).
- Riksintresse för naturvård (Sjöbo Ora – Fyledalen – Nybroån med biflöden).
- Länets naturvårdsprogram – naturvärden och terrängformer,
- Landskapsbildskydd.
- Nyckelbiotop enligt Skogsstyrelsens inventering av värdefull skog.
- Värdestrakt ädellövskog enligt länets Skogsstrategi.
- Ängs- och betesmarksinventeringen.
- Fornminnesobjekt utpekade av Riksantikvarieämbetet.
- Kommunens naturvårdsprogram (remissupplaga 2001).

Intresseprövning

Länsstyrelsen har tagit del av inkomna yttrande och synpunkter och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötande finns redovisade i bilaga 5.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Ärendets handläggning

Det befintliga naturreservatet bildades 1998 och 2005 blev området upptaget i EU's nätverk för skydd av natur - Natura 2000. Naturvårdsverket har ersatt markägaren på Sövdeborgs marker för det intrång naturreservatet innebär, dels i samband med bildandet 1998 och dels i samband med ändring av föreskrift som reglerar avverkning av träd samt sådd och plantering 2010-08-13 i samband med att markägaren avverkade granskogsbestånd i dalbotten. På fastigheten

Pantaregården 1:1 har även skogsmark intrångsersatts i samband med att granen avverkats.

För att få med den hotade arten nyckelpigespindelns huvudsakliga förekomstområde har naturreservatet utökats geografiskt. Vad gäller utökningen (del av Vitabäck 1:1) har markägaren ersatts för det intrång naturreservatet innebär.

Våren 2014 bedömdes störningspåverkan vara av den omfattningen att ett interimistiskt beträdnadsförbud var nödvändigt inom delar av naturreservatet. Detta beslutades den 12 maj 2014 i syfte att skydda störningskänslig fågelart. Beträdnadsförbudet har inarbetats i nu aktuellt beslut. .

Arbetet med utökningen av naturreservatet intensifierades 2010. Förslag till beslut och skötselplan har kommunicerats med markägare och sakägare under arbetets gång innan det remitterades den 5 december 2013.

I samband med avverkningen av granskogen i norra delen av naturreservatet uppkom behov av att göra en ny utstakning och kvalitetssäkring av reservatsgränsen vilken utfördes av Lantmäteriet. Detta har lett till att reservatsgränsen i norra och nordvästra delen samt fastighetsgränserna vid Pälsahuset och Tannhuset justerat något jämfört med det som remitterades.

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Länsstyrelsen gör bedömningen att ordningsföreskrifternas påverkan på allmänhetens friluftsliv bedöms vara av mycket begränsad omfattning inom naturreservatet.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan ska fastställas vid bildande av ett naturreservat.

Förvaltning

Länssstyrelsen är förvaltare av naturreservatet och ska fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga 5.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i ortstidning. Sökande och sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Underskrifter

Detta beslut har fattats av länsöverdirektör Carl Älfvåg. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Annelie Johansson, naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén, länsassessor Ulrika Gårdendahl och naturvårdshandläggare Gunilla Davidsson Lundh, föredragande.

Carl Älfvåg

Gunilla Davidsson Lundh

Bilagor

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Karta med beträdnadsförbud och anläggningar
3. Karta med markanvändning och undantag från föreskrifter
4. Förteckning över fastigheter
5. Redovisning av inkomna yttrande
6. Hur man överklagar
7. Sändlista

